

پیش از این می‌توانستند...
روستاییان مجبور است...

بحثی پیرامون ضرورت تشکیل

صندوق اعتبارات روستایی

● رسول جهاندوست

چکیده

توجه به اعتبارات روستایی، نقش مهمی در توسعه کشورها دارد. لذا در مناطقی (روستاها) و مواردی که دانش استفاده صحیح از عوامل تولید و استعدادهای بالقوه طبیعی، در سطح قابل قبولی وجود دارد و نیاز اصلی روستاییان، کمبود اعتبار و سرمایه می‌باشد، تأسیس صندوقی به نام «صندوق اعتبارات روستایی» می‌تواند، جوابگوی نیازهای مالی و اعتباری کشاورزان و روستاییان باشد. اگرچه، در حال حاضر، منابع اعتباری زیادی وجود دارند که به روستاییان وام و اعتبار می‌دهند، ولی این منابع کافی نیستند. و از طرفی هم، قوانین آنها به گونه‌ای است که بسیاری از روستاییان را، از زیر چتر حمایت‌های مالی خود، محروم می‌کند. بنابراین، تعداد اندکی از روستاییان می‌توانند، از تسهیلات اعتباری این منابع مالی استفاده کنند. بنابراین، طراحی و تأسیس صندوق جدیدی که بتواند، وام و اعتبارات مورد نیاز روستاییان را به دور از قوانین دست و پاگیر بانکی حاکم بر نظام اعتباری کشور، در اختیار روستاییان قرار دهد، کاملاً ضروری و پراهمیت می‌نماید.

در این مقاله پس از تعریف و بیان تاریخچه مختصری از اعتبارات، به اهمیت و ضرورت صندوق اعتبارات در مناطق روستایی، اهداف صندوق، موارد

نیاز روستاییان به وام، مشکلات روستاییان برای دریافت وام از منابع اعتباری موجود، شرایط لازم برای تأسیس صندوق اعتبارات روستایی، هرچند به طور اختصار، پرداخته شده است.

مقدمه

طی قرون متمادی، دهقانان ایرانی مورد جنور و ستم حکام واقع شده‌اند و حاصل کار و دسترنج آنان، همواره به یغما رفته است. مالکان همیشه در قلمرو روستا، با تحکم از روستایی کار کشیده‌اند، این وضع پس از اصلاحات ارضی در ایران دچار تحول شد. اکثر مالکین به شهر مهاجرت کردند و زمینهای آنها بین روستاییان تقسیم شد.

این امر نیز، خود باعث بروز مشکلات متعددی در روستاها گردید. یکی از بزرگترین مشکلاتی که روستاییان همیشه با آن مواجه بوده‌اند، نداشتن قدرت مالی جهت تهیه و تدارک وسایل و نهاده‌های کشاورزی و عوامل تولید و نیز مایحتاج زندگی بوده است. از طرفی امر تولید، در روستا یک بار و در بدیهی زمان محدودی اتفاق می‌افتد و روستایی مجبور است، در تمام طول سال از این تولید و عواید آن استفاده کند. به همین علت، روستاییان همواره ناچار بودند به رباخواران و پیشه‌وران محلی و غیرمحلی روی آورند.

قبل از اصلاحات ارضی، تقریباً تمام نیازهای مالی روستاییان را مالک برطرف می‌کرد، ولی با حذف مالک از روستاهای کشور تحول و دگرگونی عظیمی در اقتصاد روستایی بوجود آمد. لذا، امروزه اعتبارات یکی از عمده‌ترین مسائل جامعه روستایی ایران، محسوب می‌شود. اگر توسعه روستایی را معادل رشد یا توسعه اقتصادی و افزایش تولیدات روستایی همراه با ایجاد اشتغال و بهره‌برداری مفید و بهینه از عوامل مادی و انسانی تولید با تضمین و تأمین عدالت اجتماعی و قسط اسلامی بدانیم، در آن صورت سیاستها و خط مشی‌های دولت، باید به نحوی ترسیم و طراحی گردد که قابلیت حفظ و تقویت بنیه مالی قریب به ۳/۴ میلیون خانوار روستایی را داشته باشد. با توجه به این که، هنوز هم بخش مهمی از امکانات تولیدی کشاورزی، در اختیار حدود دو میلیون واحد بهره‌بردار خانواری قرار دارد و با ملحوظ داشتن ضرورت اعتبارات روستایی و با توجه به نکات مهم منظور شده در قانون اساسی، در مورد توجه به روستاییان، مقوله اعتبارات روستایی امری ضروری است. پس امروزه، پیش از هر زمانی می‌توان با هدایت صحیح سرمایه انسانی در مناطق روستایی و مهمتر از همه مشارکت دادن روستاییان در این امر، اقدام به تأسیس صندوق اعتبارات روستایی کرد تا با هدایت صحیح جریان

تغییرات اجتماعی - اقتصادی، از توقعات مردم کاست و با ایجاد علاقه آنها به پس انداز، بتوان به شکل مثبت به نفع کل جامعه بهره‌برداری کرد و به رشد و شکوفایی اقتصاد ملی کمک مؤثری نمود.

تاریخچه اعتبارات

مسئله اقتصاد و کسب معاش، ابتدایی‌ترین و ضروری‌ترین مسأله‌ای است که همواره با زندگی بشر همراه بوده است از ابتدای تاریخ جوامع انسانی در هر موقعیت و مرحله‌ای که قرار داشته‌اند، برای بقا، خود، به غذا، لباس، سنجک، و دیگر لوازم زندگی نیازمند بوده‌اند. هر فرد یا جامعه، به تناسب رشد فکری و اجتماعی خود، سعی کرده است تا نیازمندیهای خود را، از راههای بهتر و سهل‌تر با کمیتی بیشتر و کیفیتی مطلوب‌تر تأمین نماید. در مراحل اولیه تمدن بشری، تعداد جمعیت اندک بوده و به همین نسبت نیازها و احتیاجات نیز کم بوده است؛ درحالی که امکانات معاش کافی و روشهای تولید ابتدایی بود و اقتصاد براساس اصل خودکفایی قرار داشت. ولی با افزایش جمعیت و پیدایش تمدن، تعداد و تنوع نیازهای انسان، زیادتر شد و دیگر برای افراد این امکان وجود نداشت که کلیه نیازهای خود را شخصاً تولید کنند، پس، احتیاج باعث شد که وابستگی متقابل بوجود آید و بدین ترتیب، در جامعه انسانی، نوعی نظام اعتباری و پولی ایجاد شود.

نخستین اقدامات اعتباری در جهان را مردم بین‌النهرین انجام داده‌اند، که مصرف وامهای پرداختی، بیشتر در امور تولیدی و احشام بوده است. در قرن ششم قبل از میلاد، وام دادن و بستن بهره به آن، بخصوص در یونان رشد پیدا کرد. در قرن نوزدهم، امر اعتبارات به طور وسیعی در کشورهای پیشرفته ای همچون فرانسه، انگلیس و ... رونق گرفت. امروزه، در تمام کشورهای جهان نظام اعتبارات به اشکال مختلف وجود دارد.

در ایران به دنبال دگرگونیهایی که در شئون اقتصادی و اجتماعی کشور پدید آمد، در شهریور ماه ۱۳۰۹، قانونی به تصویب مجلس شورای ملی رسید که به موجب آن، مقرر شد وزارت دارایی تا ده سال، سالانه مبلغی که از پنج میلیون ریال کمتر نباشد، برای

تشکیل سرمایه بانک فلاحی به بانک ملی ایران تأدیه نماید (البته این بدین معنی نیست که تا این تاریخ بحث اعتبارات در ایران مطرح نبوده است، بلکه فقط جنبه قانونی شدن توجه به اعتبارات روستایی را می‌رساند). به موجب همین قانون، بانک ملی موظف گردید که با سرمایه مزبور، شعبه مخصوصی، با محاسبات جداگانه، به نام شعبه فلاحی به منظور دادن وام و اعتبار به روستاییان، در مرکز تأسیس نماید. تا این که در سال ۱۳۱۲، نخستین بانک فلاحی ایران به طور مستقل تأسیس شد. در سال ۱۳۱۸، بانک مذکور در قانون بودجه کشور به بانک کشاورزی و پیشه و هنر ایران تبدیل شد و سرمایه آن به یکصد میلیون ریال، افزایش پیدا کرد. به طور کلی بانکها و سایر مؤسسات اعتباری، تاکنون، به دلیل مشکلات متعددی، نتوانسته‌اند انتظارات روستاییان در مورد اعتبارات را برآورده کنند.

تعریف اعتبار

کلمه اعتبار معانی زیادی دارد، اصل کلمه عربی و به معنی قول، اعتماد، منزلت و آبرو است. ولی از نظر اقتصادی، اعتبار عبارت است از: انتقال موقتی قدرت خرید، از فرد حقیقی یا حقوقی، به فرد دیگری که دارای کارایی و مدیریت لازم، جهت انجام فعالیت تولیدی می‌باشد ولی فاقد سرمایه است.^(۱)

اهمیت صندوق اعتبارات در مناطق روستایی

امروزه توجه اعتبارات در نواحی روستایی، یکی از وظایف اصلی دولت‌ها قلمداد می‌شود. و از نظر نایل به خودکفایی و تأمین عدالت اجتماعی از ارزش و اهمیت خاصی برخوردار است. در حال حاضر حدود ۳ جمعیت جهان و تقریباً نیمی از جمعیت کشور ما را جامعه روستایی تشکیل می‌دهند. تحقیقات انجام شده در سه کشور هندوراس، مکزیک، نیجریه و از جمله مناطق روستایی کشور ما، نشان می‌دهد که بزرگترین مشکل زارعین و روستاییان و اساسی‌ترین گرفتاری مورد ابتلاء این طبقه زحمتکش، اجبار آنان به سلف فروشی محصول و دسترنج خودشان به بهای خیلی ناظلی است.^(۲)

اصولاً زندگی در محیط روستایی به گونه‌ای است که روستایی ناگزیر از استفاده از اعتبارات است.

فاصله بین دو برداشت محصول یا به عبارت دیگر، فاصله زمانی بین برداشت محصول زراعی یکسال تا زمان برداشت محصول زراعی بعدی، حدود ۹ - ۸ ماه است، زارعی که محصول خود را برداشت و سهم خویش را به انبار منزل منتقل کرده است، اگر حادثه غیرمتوقیبه‌ای که متضمن هزینه اضافی باشد، پیش نیاید، امکان دارد بتواند تا سال بعد، با همین سرمایه اندک، گذران زندگی کند، ولی دو عامل اساسی، در این روند خواه ناخواه تأثیر می‌گذارد و تعادل زندگی او را به هم می‌زند.^(۳)

۱ - روستایی با طبیعت سروکار دارد و طبیعت حوادثی در دل دارد که همه آنها قابل پیش‌بینی نیست؛ پر بارانی و یا کم بارانی، سرمازدگی، سیل، زلزله و ... از مواردی است که روستایی در نظام سنتی کشاورزی، قابلیت و قدرت مقابله و مهار کردن آن را ندارد و بروز این گونه حوادث در یک یا چند سال کافی است که تعادل زندگی او را به هم بزند، زیرا هزینه‌های مصرفی روستایی سرچای خود قرار دارد ولی محصولی عاید نمی‌شود و یا کمتر از حد انتظار به دست می‌آید، به علاوه باغداری و دامداری روستایی نیز تحت تأثیر طبیعت است، سرمازدگی محصولات باغی و یا کم بارانی و فقر مراتع، می‌تواند در کاهش سرمایه و درآمد روستایی مؤثر باشد.

۲ - عامل مهم دیگر وقوع حوادثی است که گاه موجب افزایش هزینه‌های معمولی روستایی می‌گردد. مسائلی چون مرگ و میر، ازدواج، بیماری اعضای خانواده، خرابی وسایل کشاورزی هزینه‌های معمولی روستایی را خود بخود بالا می‌برد و روستایی احتیاج به منابع مالی کمکی دارد.^(۴)

از طرفی، عملکرد نظام بانکی به شیوه سنتی، به گونه‌ای است که گروههای محروم را از زیر چتر حمایت‌های اعتباری خارج می‌سازد، زیرا پرداخت وام به این گروههای روستایی به دلایل زیر ریسکی بسیار بزرگ محسوب می‌شود.

الف - هیچگونه وثیقه‌ای که بازپرداخت وام را تضمین سازد، در اختیار ندارند.

ب - قابلیت بازپرداخت وام در نزد آنان پایین

است زیرا براساس کشاورزی - معیشتی کار می‌کنند و درآمدشان صرف امرار معاش می‌شود، در حالی که فشار سنگینی بر آنها جهت مصرف مازاد درآمد وارد می‌گردد.^(۵)

از سوی دیگر، بخاطر فقدان آگاهی و سواد مردم روستاها در مراجعه به ادارات دولتی و بانکها احساس کم‌رویی و تردید می‌کنند و از این رو واسطه‌ها و دلالان و سلف‌خوان و رباخواران، امکان فعالیت در محیط روستایی را پیدا می‌کنند.^(۶)

مشکل شخص روستایی که سعی دارد، معیشت خود را از زمین بدست آورد، با کارگر شهری متفاوت است. روستایی محدود به زمین و دام خویش است. زمینی که قابلیت جذب مقدار مشخصی کار و زحمت دارد و در عوض، میزان معینی محصول می‌دهد. حتی این میزان نیز در طول سالها، برحسب عوامل جوی و اقلیمی تغییر می‌کند. کشاورزی که خواهان تحصیل محصول بیشتری از زمین خویش است، احتمالاً کود شیمیایی بیشتر یا تجهیزات و ابزار سودمندتر یا غذای اضافی برای احشام خود لازم دارد. از طرفی هم، عملیات کشاورزی کند انجام می‌گیرد، دانه کاشته شده، ممکن است ده ماه طول بکشد تا محصول بدهد. ده ماه طول می‌کشد تا گوساله به دنیا بیاید و باید سه سال دیگر بگذرد، تا حیوان صاحب نوزاد شود و آماده سپردن گردد. طی مدتی که زارع منتظر این فعل و انفعالات و نمره زحمات خویش است، خود و خانواده‌اش باید زندگی کنند. مسئله مهمی که نباید در اینجا از نظر دور داشت، سرمایه‌گذاری در محیط‌های روستایی است. چنان که ذکر شد، روستایی دارای حنان سرمایه‌ای نیست که بتواند، برای مثلاً گرسنوش دامداری روستایی سرمایه‌گذاری کند.^(۷) لذا می‌توان ضرورت و اهمیت اعتبارات برای روستاییان کشور ما را چنین بیان کرد که:

- ۱ - اولاً روستایی بخاطر طبیعت شغل خود، ناگزیر از استفاده از اعتبارات است.
- ۲ - منابع اعتباری موجود، که روستاییان می‌توانند از آنها تأمین اعتبار کنند، ناکافی است.
- ۳ - منابع اعتباری موجود، به دلیل ترس از عدم بازپرداخت وام خود از طرف روستاییان، چندان مایل به دادن وام و اعتبار به روستاییان نیستند.^(۸)

۴ - فقدان شنب بانکی در مناطق روستایی، مانع بسیار بزرگی در سر راه دریافت اعتبارات برای روستاییان است.

۵ - وجود قوانین دست و پاگیر و در برخی موارد زاید منابع اعتباری موجود، روستایی را از دریافت اعتبارات تقریباً محروم می‌کند.^(۹)

۶ - طولانی شدن مراحل دریافت وام، اصولاً مورد مضرغ را بی اعتبار می‌کند.

به دلایل فوق، نیاز به وجود تشکیلاتی جدید که روستاییان بتوانند به سهولت از آن اعتبار دریافت کنند، در جامعه روستایی کنونی کشور کاملاً ضروری احساس می‌شود. از طرفی صندوق‌های اعتباری روستایی بدون تردید از نظر تأمین اعتبارات کوتاه مدت و فوری برای روستاییان از هر سازمان اعتباری دیگر مناسبتر هستند. طبق تحقیقات به عمل آمده در کشورهای آلمان، هندوستان، بنگلادش، مصر، و ... این کشورها علاوه بر داشتن بانکهای کشاورزی و سایر منابع اعتباری که به روستاییان وام و اعتباری می‌دهند؛ دارای صندوق‌های اعتباری روستایی نیز هستند که نیازهای اساسی و فوری روستاییان را برطرف می‌کند.^(۱)

در کشور ما نیز، با توجه به منابع اعتباری دیگر که به روستاییان، وام و اعتبار می‌دهند، خلاء چنین صندوقی کاملاً احساس می‌شود، لذا تأسیس صندوق‌های روستایی، می‌تواند یکی از اهداف مهم دولت در توسعه مناطق روستایی باشد.

● ضرورت صندوق اعتبارات در مناطق روستایی

دستیابی به اعتبارات کوتاه مدت و بلند مدت، یکی از عناصر حیاتی جهت توسعه روستایی و یکی از مواردی است که عموماً در استراتژیهای توسعه همه جانبه روستایی، برای رفع احتیاجات مالی روستاییان به آن توجه کافی می‌شود. به طور کلی، می‌توان موارد ضرورت توجه به اعتبارات در مناطق روستایی را به شرح زیر بیان کرد:

۱ - از نظر اقتصادی، برای جلوگیری از کاهش میزان تولید روستاییان، که قسمتی از مواد غذایی افراد کشور و مواد اولیه صنایع کشور را تأمین می‌کنند و

● یکی از علل مهاجرت روستاییان به شهرها، عدم سرمایه‌گذاری در محیط‌های روستایی است. لذا تزریق اعتبارات از طریق صندوق‌های روستایی، می‌تواند در کاهش مهاجرت‌های روستایی مؤثر باشد.

● به باور نویسندگان، رونق بخشیدن به اعتباری روستاییان، از طریق صندوق، آنها را تیرگی نیازی به پیش فروتن محصول خود ندارند. جلوگیری از سلف‌فروشی در روستاها، خود، عامل مهمی در راه توسعه روستایی محسوب می‌گردد.

● با دادن وام و اعتبار به روستاییان بی‌تردید تولیدات روستاییان افزایش می‌یابد و این نیز به نفع خود، در بالا بردن فعالیت‌های صنعتی مؤثر خواهد بود. چه از آن جهت که روستاییان مواد اولیه و خدمات را به صنایع شهری می‌فروشند و چنانچه این صنایع تولیدات روستایی را به نفع روستاییان به کار می‌گیرند، در نتیجه روستاییان به نفع خود سرمایه‌گذاری می‌کنند.

از محل صدور محصولات آنها، درآمدهای ارزی نصیب کشور می‌شود، لازم است در تقویت بنیه مالی آنها از طریق صندوقهای اعتباری اقدام لازم به عمل آید. (۱۱)

۲- یکی از علل مهاجرت روستاییان به شهرها، عدم سرمایه‌گذاری در محیطهای روستایی است، لذا تزریق اعتبارات از طریق صندوقهای روستایی، می‌تواند در کاهش مهاجرت‌های روستایی مؤثر باشد. (۱۲)

۳- در نواحی روستایی که بیکاری، اعم از آشکار و پنهان در سطح وسیعی وجود دارد، لزوم و ضرورت اعتبارات جهت ایجاد فرصتهای شغلی برای نیروی کار عظیم و فراوان مناطق روستایی کاملاً احساس می‌شود.

۴- ضرورت حمایت از واحدهای کوچک بهره‌برداری (واحدهای بهره‌برداری خانوادگی) و اصولاً افراد بی‌زمین (خوش‌نسن) روستایی به منظور تعمیم عدالت اجتماعی از طریق توسعه و گسترش پرداخت اعتبارات به روستاییان فقیر.

● مشکلات روستاییان برای دریافت اعتبار

۱- بی‌سوادی و کم‌سوادی روستاییان، بالا بودن سطح بی‌سوادی در روستاها و عدم آشنایی روستاییان به قوانین بانکی، یکی از مشکلات عمده روستاییان، جهت دریافت اعتبار است.

۲- وجود قوانین دست و پاگیر بانکی، طبق بررسیهای انجام شده توسط گرامیان در مهاراشتر هندوستان، هر درخواست وامی که به بانکها داده می‌شود، باید دست کم با هشت سند اسمی یا بیشتر همراه باشد و برای هر یک باید، هزینه‌ای صرف شود تا به طور رسمی مهیور گردد، متقاضیان مجبورند، بین ۱۰ تا ۱۲ بار مسافتی بین ۲ تا ۵۵ کیلومتر را طی کنند، تا موفق شوند که اسناد خود را طبق نهاد مربوطه تکمیل کنند. بین ۲ تا ۱۶ ماه طول می‌کشد تا وام درخواستی دریافت گردد، از طرفی پایین‌ترین مقدار بهره بانکی به میزانی است که یک کشاورز، غالباً ناچار است، خانه خود را گرو بگذارد. (۱۳)

۳- بیشتر اعتبارات و وامهای پرداختی به

روستاییان، در برابر وثیقه ملکی پرداخت می‌گردد، در نتیجه روستاییانی که زمین و ملکی ندارند، از دریافت وام محروم هستند. لازم به ذکر است که مسائل عنوان شده تنها مشکلات عمده روستاییان هستند، بنابراین، می‌توان مشکلات دیگری نیز ذکر کرد که در حوصله این مقاله نیست.

● موارد نیاز روستاییان به وام و اعتبارات

اگر چنانچه خانوار روستایی برای صرف هزینه‌ای یا سرمایه‌گذاری در امری، احتیاج به اعتبار داشته باشد، دو راه پیش رو خواهد داشت. ۱- برداشت از پس انداز شخصی ۲- استفاده از اعتبارات. این گونه هزینه‌ها به دو دلیل ضرورت می‌یابند:

الف: پایین بودن سطح درآمد معمولاً ناشی از کاهش محصول یا احتمالاً بیماری که مانع ادامه کار سرپرست خانواده و یا یکی از اعضای خانواده می‌شود. ب: هزینه‌های غیرعادی و سنگین برای مقاصد برنامه‌ریزی شده یا نشده.

مقاصد برنامه‌ریزی شده، عبارتند از: مراسم مذهبی، ازدواج، پرداخت هزینه تحصیل بچه‌ها، تهیه بذر و کود، سرمایه‌گذاری جهت امور کشاورزی، پرواربندی، ایجاد و راه‌اندازی پروژه‌های کوچک خانوادگی، تهیه نیروی کار اضافی در دوران اوج کارهای کشاورزی، تهیه علوفه برای گوسفندان، ساخت و آماده‌سازی اصطبل، خرید نهاده‌های کشاورزی و ...

اهداف برنامه‌ریزی نشده، شامل حوادث غیرمترقبه برای اعضای خانواده، وقوع حوادث زلزله، طبیعی چون سیل، زلزله، آتش سوزی و ...

● اهداف صندوق اعتبارات روستایی

برخی از مهمترین اهدافی که صندوق اعتبارات می‌تواند داشته باشد، عبارتند از:

- ۱- تأمین بخشی از نیازهای ضروری مالی و اعتباری روستاییان
- ۲- تجمع سرمایه‌های اندک روستاییان و برنامه‌ریزی در جهت استفاده صحیح از آن
- ۳- شناسایی منابع اعتباری در جهت حل

● توسعه سرمایه‌های روستاییان

این کشورها علاوه بر داشتن بانکهای کشاورزی و سایر منابع اعتباری که به روستاییان کمک و اعتباری می‌دهند؛ دارای صندوقهای اعتباری روستایی نیز هستند که شهرهای روستایی را هدف می‌گیرد.

● یکی از علل مهاجرت روستاییان به شهرها، عدم سرمایه‌گذاری در محیطهای روستایی است، لذا تزریق اعتبارات از طریق صندوقهای روستایی، می‌تواند در کاهش مهاجرت‌های روستایی مؤثر باشد.

● در اقتصاد روستایی، واحدهای کوچک کشاورزی و تولید دستی به دلیل فقدان زمین و منابع لازم، قادر نیستند با نیروی امکانات خود در جهت توسعه علم و تکنولوژی از طریق تشریح عملی جبهی در صندوقهای اعتباری برای سرمایه‌گذاری در جهت توسعه و تکمیل امکانات را در اختیار روستاییان قرار دهند. خود این روستاییان در جهت توسعه و تکمیل امکانات خود در جهت حل مشکلات روستایی

مشکلات مالی روستاییان

- ۴ - سهولت تأمین وام به دور از ضوابط دست و پاگیر مؤسسات بانکی
- ۵ - توجه به رفع نیازهای واقعی محلی
- ۶ - محدودیت اشتغال هر چه بیشتر در محیط روستا

● صندوق اعتبارات روستایی و اشتغال

در اقتصاد روستایی، واحدهای کوچک کشاورزی و صنایع دستی به دلیل فقدان وسایل و منابع لازم، قادر نیستند با نیرو و امکانات خود، در جهت توسعه گام بردارند، لذا از طریق تشریک مساعی جمعی در صندوقهای اعتباری توأم با حمایت و هدایت دولت، می توان این وسایل و امکانات را در اختیار آنها گذاشت و از این جهت به خود اشتغالی در جامعه روستایی کمک مؤثری کرد. به طور کلی، ایجاد و تأسیس صندوق اعتبارات روستایی در مناطق روستایی، نه تنها باعث بوجود آمدن اشتغال جدید در محیط روستایی می شود، بلکه می تواند:

- الف: باعث حمایت از اشتغال موجود در روستا شود و از این نظر روستاییان را به کارشان دلگرم کند.
- ب: سبب می شود تا اشتغال نیمه وقت و باره وقت روستاییان تمام وقت شود.
- ج: بیکاری نهان و فصلی را، در بین روستاییان، با ایجاد برودهای کوچک از بین می برد یا لااقل آن را کم و محدود می کند.

● شرایط لازم برای تأسیس صندوق اعتبارات روستایی

- ۱ - صندوق اعتبارات روستایی باید از لحاظ اجتماعی قابل دوام باشد، یعنی کسانی که در این امر دست دارند، مایل به همکاری باشند.
- ۲ - اعضای صندوق باید مایل باشند، دست کم سهم اندکی (به صورت بول) در صندوق داشته باشند (اصل مشارکت اقتصادی روستاییان)
- ۳ - شرط دیگر موفقیت این صندوق، اشتراک منافع بین اعضاست. اشخاصی که یک سازمان محلی را تشکیل می دهند، برای دوام فعالیت خود، حداقل باید، دارای یک منفعت اقتصادی مشترک باشند.

۴ - صندوق باید از لحاظ اقتصادی قابل دوام باشد و در کوتاهترین زمان ممکن، مزایای ملموسی را برای اعضا، چه به صورت گروهی و چه به صورت فردی تأمین کند، در غیر این صورت، برای روستایی جذب و مطلوب نخواهد بود.

۵ - تهیه وام از صندوق، باید به دور از قوانین دست و پاگیر بانکی و بهره آن عادلانه و متناسب با وضعیت اقتصادی روستاییان باشد.

۶ - روستاییان در انتخاب اعضای هیأت مدیره، دخالت مستقیم داشته باشند.

۷ - باید به اعضای صندوق، این امکان و فرصت را داد تا با روش کار صندوق، از طریق کلاسهای آموزشی - ترویجی، آشنا شوند؛ تا هر چه بهتر بتوانند از آن استفاده کنند.

۸ - از مهمترین مسائل این صندوق، اتکا به اصل خدمت، به جای منفعت و مهمتر از همه، مشارکت دادن مردم، در فعالیتهای مربوط به صندوق است تا اعتماد آنها جلب شود.

● نتیجه گیری

وامهای پرداختی توسط صندوق با رفاه و آسایش روستاییان، یعنی در وضع کسانی که قسمتی از حیاتشان به آب و زمین بستگی دارد، ارتباط کامل داشته و با بالا بردن سطح تولیدات، در ازدیاد ثروت عمومی و در نهایت در اقتصاد کشور مؤثر است. به طور کلی، اثرات تشکیل صندوق اعتبارات روستایی را، می توان به شرح زیر خلاصه نمود:

۱ - افزایش سطح تولیدات، پرداخت وامهای روستایی، موجب ازدیاد سرمایه و افزایش میزان نسبی محصولات خواهد شد.

۲ - افزایش قدرت کار: پرداخت وام به روستاییان، از طریق صندوق، موجب ازدیاد قدرت خرید و افزایش کار آنها، برای فعالیت بیشتر می گردد. وام سبب می شود که روستایی فعالیت جدیدی را آغاز کند و در نتیجه فعالیت جدید، راندمان کار افزایش می یابد و میزان تولید بالا می رود.

۳ - جلوگیری از سلف فروشی: با دریافت وام و رفع نیازهای اعتباری روستاییان، از طریق صندوق، آنها دیگر نیازی به پیش فروش محصول خود ندارند.

● تحقیقات انجام شده در سه کشور هندوراس، مکزیک، نیجریه و از جمله مناطق روستایی کشور ما، نشان می دهد که بزرگترین مشکل زارعین و روستاییان و اساسی ترین گرفتاری مورد ابتلاء این طبقه زحمتکش، اجبار آنان به سلف فروشی محصول و دستفروشی خودشان به بهای خیلی نازلی است.

● از سوی دیگر، بخاطر فقدان آگاهی و سواد، مردم روستاها در مراجعه به ادارات دولتی و بانکها احساس کمرویی و تردید می کنند و از این رو واسطه ها و دلالان و سلف خیزان و رباخواران، امکان فعالیت در محیط روستایی را پیدا می کنند.

● فقدان شعب بانکی در مناطق روستایی، مانع بسیار بزرگی در سر راه دریافت اعتبارات برای روستاییان است.

● وجود قوانین دست و پاگیر و در برخی موارد زائد منابع اعتباری موجود روستاییان را از دریافت اعتبارات تقریباً معروم می کند.

جلوگیری از سلف فروشی در روستاها، خود عامل مهمی در راه توسعه روستایی محسوب می‌گردد.

۴- جلوگیری از مهاجرت روستاییان: پرداخت وام به روستاییان و کشاورزان، موجب جلوگیری از مهاجرت آنها به شهرها خواهد شد. چون وقتی که درآمد حاصله از فروش محصولات دامی و کشاورزی برای تأمین معاش یک روستایی کافی نباشد و از طرفی به علت نبود سرمایه کافی، امکانی جهت توسعه فعالیتهای بیشتر وجود نداشته باشد، روستایی ناچار به شهر مهاجرت می‌کند و با پیدا کردن کارهای روزانه، مانند عملی و بنایی و سایر امور به اشتغال می‌پردازد که در این صورت، بخش کشاورزی در روستاها، دچار نقصان شده، سطح تولیدات بخش کشاورزی کاهش می‌یابد.

۵- کمک به رشد صنعتی کشور: با دادن وام و اعتبار به روستاییان، بی‌تردید تولیدات روستایی افزایش می‌یابد و این نیز به نوبه خود، در بالا بردن فعالیتهای صنعتی مؤثر خواهد بود، چه اولاً از راه تولیدات کشاورزی مواد اولیه و خام برای صنایع تهیه می‌شود، ثانیاً، از راه فروش مواد اولیه بخش کشاورزی سرمایه لازم جهت خرید ماشین‌آلات صنعتی فراهم می‌گردد و به رشد بخش صنعتی کمک موثری می‌کند. اگر چه پیدا کردن بازار فروش برای اضافه محصولات کشاورزی خود مسأله‌ای مهم است، زیرا در صورت افزایش تولید و عدم فروش، ممکن است تورم ایجاد شود. ولی خوشبختانه، چون کشور ما در حال صنعتی شدن است؛ احتیاج به مواد اولیه فراوان دارد و بیم به فروش نرفتن اضافه محصولات کشاورزی وجود ندارد و از این راه، برای اقتصاد کشور، بحرانی ایجاد نخواهد شد، بلکه ایران می‌تواند، همزمان با توسعه کشاورزی از طریق تزریق وام و اعتبار به این بخش، صنایع خود را نیز توسعه دهد. به طور کلی، تأسیس صندوق اعتبارات روستایی از طریق تقویت روحیه تعاون در بین روستاییان و ایجاد روحیه سازندگی و مشارکت اقتصادی آنها در توسعه کشور، چشم‌انداز روشن و امیدوارکننده‌ای را پیش روی این پروژه می‌گشاید. تا با پایمیزی روابط بهتر و انسانی‌تر، با اتکا به همپاری و مساعدت مشترک جامعه روستایی، در شکوفایی اقتصاد ملی نقش مهمی ایفا کند.

منابع و مأخذ:

- ۱- گزارش سمینار بانکداری در هندوستان، معاونت ترویج و مشارکت مردمی، ۱۳۵۸
 - ۲- سرمد، غلامعلی، مروری بر بانک رعیت مالزی، تعاون، اسفند ۷۲، شماره ۳۰
 - ۳- علمی، نصرت‌الله، اهمیت اعتباری در نظام کشاورزی ایران، جامعه سالم، شماره ۱۰
 - ۴- کنراد، فراگن، تعاونها و فقر روستایی، روستا و توسعه، شماره ۲، فروردین ۱۳۴۸
 - ۵- مصطفوی، حسن، سیاست اعتبارات بانکی در اقتصاد کشاورزی، اطلاعات سیاسی - اقتصادی شماره ۲۸
 - ۶- اسفندی دورو و دیگران، رهیافتی برای پس انداز و اعتبارات روستایی، روستا و توسعه، شماره ۱۲، ۱۳۷۲
 - ۷- مستعد، اکبر، نقش تعاونهای روستایی بعد از اصلاحات ارضی (پایان نامه)، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران
 - ۸- طالبی عجب شهر، حسن، بررسی علل عدم موفقیت شرکتهای تعاونی و روستایی در تأمین نیازهای اعتباری اعضا (پایان نامه)، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
 - ۹- چشم‌انداز تعاونهای اعتبار، نویسنده: ف. تعاون شماره ۳۳ خرداد ۱۳۷۲
 - ۱۰- طالب، مهدی، نگاهی جامعه‌شناسانه به اعتبارات روستایی در ایران، معاونت ترویج و مشارکت مردمی، ۱۳۷۳
 - ۱۱- بررسی مقدماتی شرکتهای تعاونی روستایی و... دفتر مطالعات ناحیه‌ای سازمان برنامه و بودجه ۱۳۵۵
 - ۱۲- اسفندی دورو و دیگران، مسائل مطروحه در اجرایی طرحهای اعتباری و پس انداز، روستا و توسعه، شماره ۱۲، ۱۳۷۲.
 - ۱۳- کاتب، حسینعلی، حقوق تجارت انتشارات چهره، ۱۳۴۹
 - ۱۴- رحمانی اندلیلی، صفتا... بررسی اثرات اقتصادی - اجتماعی راههای توزیع شده بانک کشاورزی شهرستان خلخال (پایان نامه فوق لیسانس)، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران.
 - ۱۵- گرمان بانک، ترجمه غلامحسین صالح نسب - مجله جهاد شماره ۱۶۹، ۱۳۷۳
 - ۱۶- نهاوندی، هوشنگ، اصول و مبانی تعاون، انتشارات دانشگاه شیراز، ۱۳۶۵
 - ۱۷- دیگی، مارگارت، نهضت جهانی تعاون، نشریه شماره ۲۱ سازمان تعاون
 - ۱۸- اهداف و راهبردهای توسعه کشاورزی در جهان سوم، سلسله انتشارات روستا و توسعه شماره ۲
 - ۱۹- بسوی دنیای تعاون، انتشارات سازمان مرکزی تعاون کشور
 - ۲۰- صدرا لاشراقی، مهربار، اقتصاد کشاورزی و تعاون، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۸
- پی نوشت‌ها:**
- (۱) پژوهش: اثرات اجتماعی - اجتماعی و مساهل توزیع شده بانک کشاورزی شهرستان خلخال، صفتا... رحمانی ص ۱۲
- (۲) نظام خدمات عمومی روستاییان، مرکز تحقیقات و پژوهشهای اداری ص ۲